Aukelien van Hoytema-van der Beugel

MUSICOLOGE EN PRESENTATRICE

“Ik heb een persoonlijk missie. Ik wil zoveel mogelijk mensen laten genieten van klassieke muziek”, vertelt Aukelien van Hoytema-van der Beugel in haar oergezellige woning aan de rand van het centrum van Leiden. Als hoofd klassieke muziek van de TROS voegt ze al ruim twintig jaar de daad bij het woord. “Het is ook enig concerten op het podium in te leiden en een tipje van de sluier die over klassieke muziek heenhangt op te lichten. Wanneer mensen, vooral degenen die nooit eerder bij een concert zijn geweest, wat meer weten van de componist en de tijd waarin hij leefde, genieten ze veel meer. Ze kunnen zich er dan wat bij voorstellen, omdat het dan niet meer zo abstract is. Muziek is de abstractste kunstuiting. Je hoort het even en dan is het weg.” Zelf is ze geregeld als zangeres op de podia te vinden. Dan zingt ze jazz- en popnummers. “Je hebt alleen maar goede en slechte muziek. Ik ben zeer tegen het in hokjes duwen.”

Aukelien van Hoytema vergelijkt een orkest graag met een bedrijf. “Een orkest is kleurrijker. Alles is veel heftiger. In beide gevallen zijn er leiders en ondergeschikten. Het leiderschap van een dirigent is magisch, tegelijk gaat het om vakmanschap. Om allerlei, ook irrationele redenen komt het voor dat orkestleden hun dirigent niet meer pruimen, net zoals dat het geval kan zijn met de directeur van een bedrijf. Bij een kleiner muzikaal ensemble, een strijkkwartet, heeft niemand echt de leiding en moet het samenspel ontzettend fijn en delicaat zijn. Zo gaat het precies op de afdeling van een bedrijf waar geen baas is. Ook daar is samenwerking ontzettend belangrijk. Als één persoon uit de boot valt, kan de hele boel mislukken. Als er dan geen gesprek mogelijk is lopen de irritaties hoog op. Bij uitvoerende kunstenaars is de kleur dan nog feller. Bovendien vallen die direct door de mand omdat ze optreden voor publiek. Ik vind het heerlijk lezingen te geven over de parallellen tussen orkesten en bedrijven”, zegt Aukelien, die in het bestuur zit van

Een orkest is net een bedrijf, maar dan veel heftiger

TEKST: JACQUES GELUK / FOTO'S: ROY BEUSKER

In een oogopslag overziet de dirigent de situatie. hij kent alle leden van zijn orkest, zorgt ervoor dat iedereen op tijd begint en eindigt en hij draagt zorg voor de goede harmonie en de juiste dynamiek. De prestatie van het orkest valt of staat met zijn leiding, inspiratie en autoriteit. Zowel orkest als dirigent worden direct afgerekend door de "consument", in dit geval de zaal. Bijzonder belangrijk is in dit kader ook de keuze van de componist.

Bij een bedrijf of organisatie is het al niet anders. De cijfers die vermeld staan in het schema van het symfonieorkest gelden ook voor het bedrijfsleven. Vult u maar in: marketing, boekhouding, management, research & development, finance & banking, backoffice, frontoffice enzovoort.

Heeft u niet de juiste, goed opgeleide mensen (teams à la koperblazers, houtblazers, strijkers en niet de juiste dirigent) dan zijn de dagen van uw organisatie geteld.

De redactie

Symfonieorkest

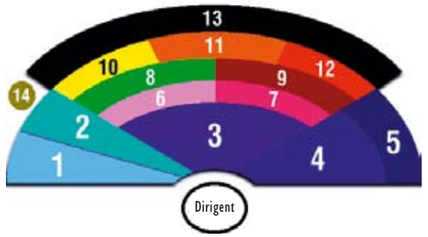

1) Eerste violen
2) Tweede violen
3) Altviolen
4) Celli
5) Contrabassen
6) Fluiten en piccolo's
7) Hobo's
8) Klarinetten
9) Fagotten
10) Hoorns
11) Trompetten
12) Trombones en tuba's
13) Percussie
14) Piano / Harp

het Koninklijk Concertgebouworkest, bevlogen. Ze is wat verontwaardigd als ze constateert dat de Arbodienst het orkesten net zo moeilijk maakt als bedrijven. "We mogen niet boven een bepaald geluidsniveau uitgaan en er mag niet langer dan zoveel uur worden gerepeteerd, maar bij sommige stukken móet je lang doorgaan en is het geluidsniveau heel belangrijk. Het zijn maatregelen die absoluut niet in overeenstemming zijn met het bedrijf orkest."

Ze is in Amsterdam geboren en opgegroeid in Den Haag. Aukelien: "Op het Montessori Lyceum, waar veel met creativiteit werd gedaan, zat ik in de klas met provo Roel van Duijn. In Genève heb ik, omdat het van mijn vader moest, een beetje Frans geleerd. Vervolgens ben ik in Leiden gaan studeren. Eerst, om dwars te liggen, sociologie, maar ik ben al snel muziekwetenschappen gaan doen. Het was een te kleine richting in Leiden, dus ben ik in Utrecht afgestudeerd als musicologe. Ik heb ook nog staatsexamen piano gedaan, maar heb snel mijn droom een beroemd pianiste te worden van me afgezet. Ik was te snel afgeleid om me helemaal aan de piano te wijden." Als ze terugdenkt aan haar studententijd in Leiden straalt haar gezicht. "Ik heb toneel gespeeld, muziek gemaakt, aan cabaret gedaan, in musicals gezongen en er mijn ex leren kennen. We hebben het Orkest Nanne van Hoytema, een jazzkwintet. opgericht. Mijn meisjesnaam is Van der Beugel, maar ik ben na onze scheiding de achternaam van mijn ex blijven gebruiken. Als je je anders gaat noemen ben je zoek. Ik zing bij het kwintet ook samen met mijn dochter Sophie, die de kleinkunstacademie heeft gedaan en zangeres en actrice is. Leuk twee generaties. Ik vind popmuziek heerlijk en er zijn tijden geweest dat ik daar meer aandacht aan besteedde dan aan klassieke muziek, wat toch mijn vak is. En omgekeerd. Het is leuk als je het kunt combineren." Dat is nog niet alles. Aukelien zingt ook in het negenkoppige damesorkest Salut d'Amour. "Salonmuziek. Dat is eigenlijk heel vervelend, maar wij hebben, onder anderen door mijn ex, muziek van The Beatles, Gershwin en Bacharach terug laten arrangeren naar salonmuziek. Het resultaat is verrassend. Wat denk je van een rock-'n-rollnummer met violen!" Beide orkesten treden vooral op tijdens privé-party's en avonden van grote bedrijven.

> "Ik wil zoveel mogelijk mensen laten genieten van klassieke muziek"

Radio

De radio speelt al lang een grote rol in het leven van Aukelien. Eerst heeft ze, tijdens haar afstudeerperiode, stage gelopen bij Kees Hillen, van 1973-1983 hoofd klassieke muziek van de VARA-radio. "Musicologen trokken in die tijd hun neus een beetje op voor radiowerk, maar dat is veranderd. Ik heb er een jaar gezeten en veel geleerd, zoals het samenstellen van platenprogramma's en het produceren van concerten. De VARA Matinee op de vrije zaterdag was populair en bedoeld voor mensen die net in aanraking kwamen met klassieke muziek of geen geld hadden om kaarten voor dure concertseries te kopen. Langzamerhand heeft de grachtengordel zich meester gemaakt van de matinee. Het is elitairder en moderner geworden. Het leuke is dat toen de VARA de Matinee niet meer wilde financieren, en ik al lang en droog bij de TROS zat, drie omroepen het hebben overgenomen: NPS, AVRO en wij. Ik vind het leuk dat ik me er weer mee kan bemoeien." Na de VARA heeft ze voor de NOS interviews maakt, meegewerkt aan het TROS-kunstprogramma 'Finale' en kamermuziek gedaan. "In 1985 kreeg ik de kans een nieuw programma op te zetten, 'Een goedemorgen met...', waarin een bekende Nederlander zijn of haar muziekkeuze mocht presenteren. De eerste gast was Jelle Zijlstra, toen minister van staat. Inmiddels is het 't best beluisterde programma van Radio 4." Tegenwoordig vindt ze het leuker als gasten heel veel van muziek houden, dan dat ze erg bekend zijn. "Ik merk wel dat het voor veel mensen het moeilijkst is uit te leggen waarom ze van bepaalde muziek houden. Schrijvers doen dat vaak het beste, die kunnen spelen met woorden en hun gevoelens uitdrukken. Ik coach op een andere manier dan vroeger, omdat ik denk dat mensen best een natuurlijk gevoel hebben voor het samenstellen van zo'n programma. Het moet echt hún keuze zijn."

FOTO: JOVANA GETKOVIC

De afdeling klassieke muziek die Aukelien leidt is klein. "Met vijf mensen produceren we vijftig concerten en maken we 25 uur radio per week. Iedereen werkt zich een slag in de rondte. Onze bekendste cd-programma's zijn 'Muziek aan tafel' en 'Top 50 op 4'. Dat programma heb ik altijd zelf gepresenteerd, maar nu wordt het gedaan door een hele goede jonge presentatrice, Maartje Stokkers." Ze wil haar medewerkers graag noemen: Annemiek Klijberg (presentatrice), Astrid in 't Veld (hoofd productie concerten), Petra Koks ('verantwoordelijk voor het jonge talent dat wij op de radio opvoeren'), Rob van Diggelen (cd-programma's) en Ruby Lees (algemeen producente).Trots: "De series die we doen in Muziekcentrum Vredenburg in Utrecht zijn echt een succes. We trekken volle zalen. Het is een mooi bolwerk van klassieke muziek. De concerten worden rechtstreeks op vrijdagavond uitgezonden." Er is al veel veranderd bij de publieke radio en in september volgen opnieuw wijzigingen. "Ik heb de hele omwenteling meegemaakt. Het was heerlijk toen we onze eigen toko hadden, maar ook - hoewel de TROS het goed deed - een rommeltje met al die autonome omroepen. Ik vind dat je nooit bang moet zijn voor verandering, hoewel daar veel onprettig aan is. Voor het algemeen belang van Radio 4 zijn een heleboel beslissingen goed geweest, maar het betekende wel vier keer zo vaak vergaderen, zoals dat altijd het geval is als organisties groter worden. Dat vind ik onvoorstelbaar storend." Met het feit dat nu niet meer de omroepen zelf bepalen wanneer bepaalde programma's worden uitgezonden kan ze leven. "Ik heb daar zelf aan meegewerkt. Extreme muziek moet je 's avonds uitzenden voor de liefhebbers. Overdag moet de publieke klassieke zender voor zoveel mogelijk mensen interessant zijn." Ze kan haar missie dus nog wel een aantal jaartjes volhouden. Ze voelt zich daarbij gesteund door een drogisterijketen. "Wat Kruidvat heeft gedaan om klassieke muziek toegankelijk te maken voor een groot publiek is geweldig. Mijn vader, Ernst van der Beugel van wie ik de liefde voor muziek heb geërfd, was een fijnproever, maar hij was helemaal blij met het Kruidvat. Hij kon zijn collectie daar, voor weinig geld, aanvullen met klassieke cd's van een uitstekende kwaliteit."

Vrolijk lachend neemt Aukelien afscheid. "Alles wat ik doe heeft met muziek te maken, dat is echt vreugde."

Aukelien van Hoytema-van der Beugel heeft haar liefde voor klassieke muziek van huis uit meegekregen en wil die graag doorgeven. Ze is ervan overtuigd dat meer mensen kunnen genieten van klassieke muziek als ze er meer over weten. Ze wil haar werk als hoofd klassieke muziek van de TROS (Radio 4), en als bestuurslid van allerlei organisaties die met muziek hebben te maken, graag nog een aantal jaren volhouden. Aukelien vindt het daarnaast heerlijk inleidingen en lezingen te geven over muziek en spreekt bijvoorbeeld graag over de parallellen tussen orkesten en bedrijven. Voor nadere informatie: aukelienvanhoytema@speakersacademy.nl

"Het lied dat wij met ons oor horen, is alleen het lied dat in ons hart gezongen wordt." (Ouida)